

Тематичний напрям/ Thematic direction

Сучасні парадигми обліково-аналітичного забезпечення взаємодії суб'єктів господарювання. / Modern paradigms of accounting and analytical support for the interaction of business entities

Ліхоносова Г. С., Бортнікова А. І.

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського «ХАІ»

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання в сучасних умовах ринкової економіки неможлива без оцінки рівня податкових зобов'язань такого суб'єкта господарювання. Оцінка податкових зобов'язань окремих суб'єктів господарювання допомагає передбачити рівень податкових надходжень до бюджету, а також визначити рівень «обтяжливості» податкової системи країни. Тому постає питання визначення поняття, сутності та методик розрахунку показника податкового навантаження, що дозволить обрати найефективнішу модель оптимізації оподаткування.

В сучасних умовах воєнного стану в Україні зменшення рівня податкового навантаження на підприємницьку діяльність сприятиме поліпшенню фінансового становища суб'єктів господарської діяльності, а також надасть можливості для подолання кризових явищ і збереження конкурентоспроможності на ринку. А недостатня увага до рівня цього показника, навпаки, матиме серйозний вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств при сьогоdnішньому нестійкому ринковому середовищі.

Актуальність теми дослідження обумовлена потребою вивчення проблемних питань щодо податкового навантаження, його вплив на економічну діяльність суб'єктів господарювання.

Метою дослідження є дослідження теоретичних і практичних аспектів щодо розуміння податкового навантаження, його вимірювання та визначення економічного впливу на підприємство.

Податкове навантаження є показником, який відображає рівень сплати податків суб'єктом господарювання до бюджету відносно його доходу. Значення рівня цього показника використовується для прийняття управлінських рішень, що стосуються вибору організаційно-правової форми суб'єкта господарювання, а також є інструментом системи управління податковим менеджментом, планування та оптимізації оподаткування.

Багато економістів досліджували питання податкового навантаження, його вплив на добробут населення, обсяг державних надходжень, ефективність діяльності підприємств та на економіку країни в цілому.

Берч Н.Я. визначає податкове навантаження як: «Показник ефективності рівня втручання держави через податки в діяльності платників» [1].

Левченко Н.М. визначає податкове навантаження як: «Показник ефективності податкової політики, який впливає на наповнення державних доходів, рівень податкових надходжень у структурі ВВП і відповідно частку ВВП на душу населення» [2].

Фуга К.С. визначає податкове навантаження як: «На макроекономічному рівні – сума виплачених обов'язкових платежів на користь держави у ВВП країни та визначається як відношення загальної суми податкових платежів до ВВП. На мікрорівні, тобто на рівні підприємства, податкове навантаження – це відношення суми сплачених податків до чистого прибутку суб'єкта господарювання» [3].

Показник податкового навантаження застосовується податковими органами для протидії ухиленню від оподаткування та застосування схем мінімізації сплати податків, запобігання та виявлення інших правопорушень.

Податкове навантаження може розраховуватись на різних економічних рівнях: на державному – макрорівень, для окремих регіонів та галузей – мезорівень, та для окремих суб'єктів господарювання – мікрорівень.

Вимірювання рівня податкового навантаження необхідне для оцінки ефективності податкової політики держави, контролю податкових надходжень, вивчення умов розвитку суб'єктів господарювання.

У міжнародній практиці найчастіше використовують показник податкового навантаження, який розраховується як відношення податкових надходжень до валового внутрішнього продукту. Так, Світовий банк визначає рівень податкового навантаження як співвідношення суми податкових платежів без урахування соціальних внесків до валового внутрішнього продукту [4].

На сьогодні існують різні методики визначення податкового навантаження суб'єкта господарювання, які містять певну сукупність показників. У таблиці 1 наведено визначення рівня показника податкового навантаження та методику його розрахунку.

Таблиця 1 – Методики визначення податкового навантаження та його розрахунок

Показник податкового навантаження	Методика розрахунку
Коефіцієнт податкомісткості реалізованої продукції	Визначається як питома вага загальних податкових платежів, які здійснює підприємство в бюджет, у сумі виручки від реалізації, помноженого на 100%
Коефіцієнт оподаткування прибутку	Визначається як відношення питомої ваги податку на прибуток до валової величини прибутку підприємства, помноженого на 100%
Загальний коефіцієнт податкового навантаження	Визначається як відношення суми всіх податкових платежів до валового доходу, помноженого на 100%
Коефіцієнт податкоємності	Визначається як відношення суми всіх податкових платежів до витрат за основним видом діяльності підприємства
Коефіцієнт оподаткування чистого прибутку	Визначається як відношення суми всіх податкових платежів до чистого прибутку
Коефіцієнт податковіддачі активів	Визначається як співвідношення загальної суми сплачених податків до загальної вартості активів підприємства

Джерело: розроблено автором

Отже, податкове навантаження є важливим показником вимірювання якості податкової системи країни, оскільки оптимальна податкова система повинна забезпечувати фінансовими ресурсами потреби держави у вигляді стягнення податків і зборів, не знижуючи при цьому стимули суб'єктів господарювання – платників податків до більш ефективної підприємницької діяльності.

Література:

1. Берч Н.Я. Податкове навантаження як окрема економічна категорія: теоретична сутність та спроби обрахунку / Н.Я. Берч // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 2(43). – С. 111–118. 8.
2. Левченко Н.М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання / Н.М. Левченко // Сталий розвиток економіки. – 2010. – № 6. – С. 270–275.

3. Фуга К.С. Вплив податкового навантаження на діяльність підприємств / К.С. Фуга // Проблеми економіки, менеджменту та сільської кооперації : матеріали міжнародної науково-практичної інтернетконференції. – 2015. – С. 396.

4. Живко З. Б. Податкове навантаження: сутність, методи вимірювання та оцінка рівня [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3371/1/%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BA%D0%BE%20%283%29.pdf>.